

PRAVICA DO SEBE

(Odlomek)

Od česa se umre? Nimam pravih tablet. Nimam strupa. Obesit se nočem. Štrika me je strah. Visoke vode ni tod blizu. Ni sigurno, da bi me vlak zagotovo umoril.

Od česa se umre? Če krepnem, rešim celo črto ljudi, presekam probleme. Ne le svoje. Tudi druge. Probleme, ki jih nehote povzročam. Očetu. Bratoma. Mojemu nekdanjemu. Mami.

Ta noč ni za spanje. Ta noč in jaz sva natlačena zbežanost. Kup smrdeče žalosti. Negotovosti. Brezizhodnosti. Zavoženo. Nesmisel nesmislov. Sem obdana z zakaji. Sem hudičeva poslanka. Hudičev agent. Uničevalka miru. Talent za uničevanje ljudi. Formula za trpljenje. Če hočem potegniti sebe iz dreka, zvlečem vanj bližnje. Če iščem sebi mir, nakopljem drugim gorje. Če hočem neodvisnost, padem v nič. Kakšen jezik govorim, da ne razumejo?

Ta noč ni za spanje. Ta noč je za umiranje duše. Kaj sem? Kdo sem? Zakaj sem? Nesmiselno je, da sem. Kadarkoli crkujem, crkujem sama. To noč čutim odmiranje vlaken. Kot da umira koža. Kot da nimam svojih kosti. Ko mi kriči kri v srcu. Ko slutim moč po koncu. A tudi to ni smisel. Ker nič ni smisel. Ker sem nesmisel v vsakem primeru. Živa ali mrtva. Kdo sploh še pobere travniško marjetico? Rože iz cvetličarne so prave rože. Jaz pa sem pokošena bilka plevela. In mi je, da ne bi nikoli več odprla ust. Biti mutec. Če pač že moram biti. Ker ne vem, kako se čez noč umre. Krasno bi bilo biti gluhonema. Govoriti ne znam, da bi bila razumljiva. Slišati tudi ni dobro. Da ne pokajo rebra od ostrosti. Ja, ne odpreti ust. Le tiho misliti. In si reči: prav imaš.

Tudi to je zadovoljstvo. Sam sebi dati priznanje. Si seči v roko in jo stresti. In vedeti: za oni svet sem nora, za svojega tapravšnja.

Ta prekleta podobica. Hudičeva podobica. Svetniški sij z metrskim premerom. Prava podobica. Hudičev prevarant. Spretni gofljač. Stoprocentno uspešen. Zna zlesti v rit. Zna lesti v vsako tazadnjo. V hipu pogrunta najboljšo pot. V hipu odkrije pesmico za vsako dušo. Glavne točke njegovega scenarija so sicer pri posameznikih enake, le tu in tam spremeni postopek, a uspeh je vselej zagotovljen. Vse ga hvali. Dober. Priden. Skrben. Prijazen. Takega ni. Vsem pomaga. Vse bi dal. Samo dela. Dela. Kot zamorc. Če ga ni doma – dela. Če ga ponoči ni doma – dela. Pridne roke. Delovne roke. Skrbne roke. Pride pa le. Po temi. Ko se ne vidi skozlan obraz. Ko se ne vidijo nabuhle oči. Ko okolica ne vidi svojega junaka. Pridno vinjenega. Delovno razjarjenega. Napihjenega vladarja te hiše. Spretnega gofljača. Žabo, ki zarega v nočni mir. Se despotsko šopiri po vseh kotih. Zaletava v stole in mizo. Jebemti, kje je kosilo. Naštevata imena mojih redkih prijateljev. Nas žive meče v jamo. Da bi, pravi, počasi crkovali, pokriti z zemljo. In mi pasira lice. Češ to je najboljši dokaz, kakšne palačinke bomo, ko bo prišel naš čas. Pretepeni bomo. Zmrcvarjeni. Počasi umirali. Ampak po moji krivdi. Vzrok je pomemben. Ne izvršitelj. In ljudje bodo razumeli, čemu se je moral maščevati. Ljudje vedo, da je on dober, pošten, delaven. Tako dobremu človeku pa je že moralo pošteno prekipeti, da se je spozabil, bodo modrovali.

In jaz se bojim. Bojim se ga. Zelo. Ker je nor, ko je pijan. Ker je čisto drugje kot jaz, ko je trezen. Tresem se zaradi večnih groženj. Nonstop mi diha smrt za vratom. Ko me samo prime s svojo roko za vrat. Odspredej. Včasih odzadaj. Včasih bi silno rada umrla, pa se bojim za otroka. Tudi njima bi vprogramiral svoje pravljice v možgane. Mene pa razničil. Če bi bila mrtva. A če sem živa, imam vsaj priložnost, da jima bom tudi jaz povedala nekoč svojo resnico.

Strah. Tako strah, da mu ponoči odklepam. Puščam hrano na štedilniku. Da operem njegove cote. Povem, kam grem. H komu grem. On pa si beleži kilometre. In zaslišuje otroka. In straži pri telefonu, kadar s kom govorim. Pobira pošto. Ne daje denarja za gospodinjstvo. Kdaj pa kdaj prinese kruh, ki ga dobi v službi. To je tudi vse. In si ruva lase, ko mu odtegnejo preživnino. Nekaj sto tolarjev. Ki niso dovolj niti za vrtec. Za šolo. Obleko. Obutev. Za sto drugih otroških potrebic.

– Sramota, sramota, tudi po hiši, da moram plačevati za otroka.

Jaz pa si mislim: sramota, ker se za to razburja. Otroka sta vredna dosti več kot tisti denar. Vrednost otroka se ne da določiti z denarjem. Merilo za otroka ne obstaja. Otroci so neizmerljivi.

Pustila sem tečaj nemščine. Masiral me je, preden sem šla. Ko sem se vrnila. Vmes pa je masiral otroka. Ju prepariral. Paralo mi je srce, ko so vsi trije stali pred mano v obtožujoči pozi. Ko sta mala dva zbežala pred mojimi iztegnjenimi rokami. Kot da sem kužna. Zmagovalec se je smehljaj. Hinavsko. Podlo. A vendar zmago-slavno. Tekle so mi solze. Obupa in jeze. In sem se spomnila solz rojevanja. Ko je prvi sin zdrknil iz maternice. In sem jokala. Ko je drugi sin spolzel med nogami. In sem ga vsega spolzkega poljubila. Ko sem spoznala, kaj je sladka bolečina. Trenutek rojstva.

Ja, in tako sem rekla adijo nemščini. Da bi bilo manj blata v hiši. Da me otroka ne bi napačno opredeljevala. Da bi bila z njima in jima dala neponarejeno materinstvo. Pa ni šlo po teh tirnicah. Bilo je le še več časa za prepir. Spopade. Borbe. Otroka sem potiskala v njuno sobo. Da ne bi vsega slišala. Vsega videla. Pa sta uničevala igrače, medtem ko sva se midva ruvala. Strt robot. Polomljena avtocesta. Zvite tračnice. Razdrobljena ura. Strte barvice. Raztrgane knjige. Kap bi me lahko. Ko sem stopila v njun prostor. Ju gledala. Nejeverno. Gledala sta me. Oči so govorile – tako, zdaj pa imaš... kar čudi se... le glej... Privoščila sta mi občutje, ki me je tisti hip prelamljalo. Uživala sta, ker sem bila šokirana. V njunih očeh sem bila jaz tista, ki si zaslužim njuno kazen.

Zdi se mi, da sem se v svoji notranjosti povsem sesula. Da je stal le moj skelet. Da ni bilo nobene moči med kostmi in kožo. Med tihim jokom sem pomislila: Samo posnemovalca sta. Počneta to, kar vidita. Grobost najbolj poznata. In sem ju, razjokana do najbolj osoljenih solz, brez besed objela. Zdaj sta bila šokirana onadva.

— — — —

Prišla sem domov. Po sedmih urah pouka. Po dvehurni konferenci. Sedla na kavč. Utrujena. Dvignil me je, češ ne smem biti utrujena. Naj kuham, ker otroka nista jedla. Ker nisem bila doma, da bi jima bila dala jesti. Ničvredna mati. Mati za gostilne. Za šlatanje z bogsigavedi s kom. Ki ji otroka nista mar. Mati, ki pusti otroka stradati. Ni se mi ljubilo odpreti goflje. Prav zares sem bila utrujena. Skuhala sem hrenovke. Čaj. Ju očedila. Preoblekla. Poljubčkala za sladke sen. Vmes pa njegova melodija:

– Vse tiste tvoje pesnike in pisatelje bom potisnil pod zemljo. Samo kolegi so

krivi, da sva se razšla. Hujskajo te. Ti pa nasedaš. Se pustiš jebati, oni pa se ti smejijo.

Zgrabil me je za krilo. Ga potegnili kvišku. Počilo je po šivih. Odrinila sem medvedje šape, ki so zasople po šivih.

– Odnehaj. Ne dovolim, da se me dotikaš. Nimaš pravice.

– Tudi to so ti povedali? Te napumpali? Mojo babo.

– Tvojo babo? Katero tvojo babo? Če misliš mene, pozabi. Nikoli več. Ni-koli. Zapomni si že enkrat. Strezni se. Odrasti. Midva sva totalno kaput. Bolj kaput ne moreva biti. Čisto vse si zapravlil.

– Ooo, kako smo danes visoki! Ti je Rosana dala pravni nasvet? Naj se le pazi. Ne smem je videti. Živa ne bo odšla, če se prikaže. Kar povej ji. Ona ti koplje grob. Kolegi ti kopljejo grob, ti pa le leži vanj, če jih misliš poslušati.

– Pojdi k vragu!

– Misliš, da se hecam?! Pa se ne. Ne, ne. Tako vas bom, glej . . .

In mi je stisnil kosti na licu. In sukal kožo na licu. In nisem mogla iz močnih rok. Lice v primežu. Oči sovražno izbuljene. On pa stisnjene ustnice in sikajoče grožnje. Kako bomo mrtvi. Vsak v svoji jami. Ker si mislimo, da smo pametni, pa je on bolj. Bog nam ne more več pomagati.

Niti bog ne. Edino jaz. Če se spremenim. Če sem takšna kot nekoč. Pridna. Le doma. Le zanj. Vdana. Zmeraj na razpolago za posteljo.

– Ljubi Jezus, raje smrt. Raje crknem. Ali si sama preparam trebuh. S tabo nikoli več. Živa ne. Preden bi ti uspelo še enkrat posiliti me, raje crknem.

– Saj boš! Saj boš! Tako več ne gre, da je baba v hiši, od nje pa nič.

– Do tebe nimam nobenih dolžnosti. Dolžnosti imam samo do otrok. Imam pa pravice . . . Pravico, da imam kolege, kolegice. Da si jih sama izbiram. Se z njimi pogovarjam, dobivam. Imam tudi pravico imeti rada. Kogarkoli. Kogarkoli, ki je človek, ne pa takšna nasilna zverina kot ti. Ki hočeš doseči vse. S silo. Z grožnjami. Na vsak način. Na primitiven način.

Približal se mi je. Se vsiljeval. Hodil proti meni z obrazom absolutnega vladarja. Neustrašnega heroja. Kot mačka s pavjim perjem. Domišljavo. – Pusti me. Nehaj. Pozno je. Otroka morata spat. V hiši mora biti mir.

Otepla sem se ga. Šla v dnevno. Prijebemtil je za mano. Poln gobec obsodb. Poln gobec besed o smrti. Zgrabila sem slušalko. Uspelo mi je reči le HALO in konec. Iztrgal mi je slušalko. Izvlekel žico. Me sunil od police. Da sem se zaletela v steno. Mislila sem – zdaj bo menda tiho. Jok. Spet kako bomo nehali dihati. Kako nam bo prebodel pljuča. Da je že blizu tisti dan.

Planem k telefonu. Zgrabi me. Tokrat pristanem ob radiatorjevih ostrih rebrih. Uroš joče. Tadej stoji sredi kuhinje. Grize nohte. Otroka, me spreleti. Tega ne smeta gledati. V avto. Proč. Kako naj to nevidno napravim? Oblečem vsaj bundo. Natakнем neke čevlje. Izpeljem iz garaže. Uroš priteče. Oči prestrašene. Tadeju od daleč nudim roko. Zakorači. Oče ga prestreže. Ga potisne nazaj v kuhinjo. Tih je. Komajda diha. Pograbim bundici. Eno natakнем Urošu. Prideva do hodnika. Oni me zabriše po tleh. Kot snop obležim. Malemu strga oblačilo. Ga zažene na kavč. Mali tuli. Me vleče s tal. Pobira. Se me oklene, oklene.

Spet poskušam ven. Brez tople obleke. Malega pritisnem na prsi. Kljuka se ne vda. Zmagovalec se zakrohoče. Hudič! Kdaj je zaklenil? Satan satanski! Zbeživa do kletnih vrat. Trga mi otroka. Jaz njemu trgam otroka. Otrok hoče k mami. Ukrade mi ga. Ga zaklene v dnevno. Mene vrže v kuhinjo. Mali tolče po vratih – Ati, pusti mamico. Tadej smrtno zelen čaka na konec. Neki konec. Pobašem se na

noge. Se dokopljem do Uroša. Plane mi v objem. – Mami, ne pusti me, me roti. – Ne bom te, ne bom te, zagotavljam. Je na mojih prsih.

Poskusiva pri balkonu. Nisem utegnila potegniti rolete. Zgrabil je naju oba in naju zabrisal prek mize. – Ati, pusti mamico, joče mali. Satan, iztrga mi ga in mu laže – Saj ji nič nočem, samo ven ne sme. Mali pobriše v klet. Ded za njim. Ljubi bog, kaj bo, kaj bo?! Mi je za umret. Kaj je mislil otrok tisti hip? – Pusti ga, pusti ga! kričim. Stepem se. Primažem dedu dve krepki.

Ga ugriznem. On me vleče za lase. Skoraj do tal. A otroka ne spusti. Zasopiha po stopnicah in ga zapre v otroško sobo. V temo. Je nor?!

– Uroš! Uroš! kličem in nabiram moč. Moram rešiti otroka. Brcnem deda med noge. Pograbim dete. Oba jočeva. Oba tuliva. Dete se trese. Zelo zelo trese. Oči na robu živčnega zloma. Pogled med pravim in bebastim. To je za umret. Če vidiš svojega otroka takega, ti umreta duša in telo.

– Na pomoč! Na pomoč! vpijem že skoraj nora. Oni satan je spet za mano. Zamaši mi vpitje. Me pritisne ob tla. Kleči ob mojem gobcu, ki tuli na pomoč, na pomoč. Iščem zrak. Iščem beg. Zvleče me v dnevno. Mali je takoj za nama. Oni me zgrabi in vrže čez fotelj. Zapre vrata. Da se ne bi slišalo. Čisto sem omotična. Ko odprem oči, zagledam Uroša. Stoji ob meni. Ima sklenjene roke. Tresoč se telo, tresoč glasek moli Za mamico, angelček moj, za mojo mamico te prosim, angelček moj, da ne bi mamica umrla . . . Tragičen prizor. Ranljiv prizor. Moj otrok je molil zame. In se tresel bolj kot jaz. Ko je končal molitev, se je sklonil k meni, prislonil uho na prsi in vprašal: – Ti srček še bije, mamica? Samo prikimala sem. Objel me je. Pobožal. Obrisal solze. Popravil lase. Me tolažil – Mami, ne poskusi več iti ven, da te ne bo spet metal. Mami, me boš ubogala? Ubogaj, da ne boš umrla. Prosim, mamica, gremo jutri, ne nočoj. Vstala sem. Oklenila sva se drug drugega. Tako se me ni še nikoli oklenil. Spet mi je obrisal solze. S kapo. Drugega ni imel pri roki. In sva se poljubila in mi je šlo na jok ob misli, da šestletni otrok tolaži svojo mater in ji svetuje.

Poiskala sva Tadeja. Revež ni upal narediti niti koraka. Kako grozno je moralo biti zanj, ko je samo gledal borbo in bolečine in jok svojega bratca in mame. Dovolj je velik, da ve, da bi bila njegova pomoč prešibka. Bal se je očeta. Ubogi Tadej, zelen in siv v obraz. In velike rjave oči. Vrgel se mi je za vrat in skrnil strah za polovični nasmeh.

Odvedla sta me v kopalnico. Dejala, naj se umijem in počešem. Prinesla pižamo in copate. Pripravila brisačo. Stražila, da ne bi prišel oče. Ko sem se umila, je Uroš stekel po cigareto. Počakala sta, da sem potegnila zadnji dim. Jaz na WC školjki, onadva na tleh. In sem jima povedala, da ju imam zelo rada. Da sem ponosna nanju. In sem se jima zahvalila za pomoč.

Legli smo trdno objeti. Dolgo nista mogla zaspati. Ko pa sta, sem si privoščila solze. Predvsem zanj.

Zjutraj. V ogledalu zagledam neko žensko. To da sem jaz? Hodim od kopalnice do spalnice. Kje sem jaz, da bi šla v službo? Te noge me spodtikajo. Iz teh rok vse leti. A treba je na ših. Četudi samo ruševina. Zbudim otroka. Kar se mi zdi smrtni greh. Zbiram atome energije. In se trudim biti mirna. Pa mi, zaboga, gre na jok. Spet na cmerjenje. V garaži se sesujem. Ni avta. Kako do vrta? Do službe? Do šole? Zaženem se na cesto. Palec v zrak. Ustavi znanec. Pa reče, pri tovarni me odvrzi, ti pa se odpelji naprej. Moje obrobline oči se mu zasmilijo. Najprej odložim

Uroša. Moram mu zagotoviti, da pridem ponj. Danes ni siguren. Strah. Da bi umrla. Ali da bi pobegnila. Brez njega. Tudi Tadej je zaskrbljen. Čuden. Veliki fant, ki me tokrat otroško prosi, da grem z njim do razreda. Opazi me njegova tovarišica. Pove, da je ravno danes na vrsti. Pri matematiki. Zvijte me po črevesju. V hipu se odločim. Ji povem, zakaj naj ga ne vpraša. Prikima. Molče. Zamišljeno zroča v mojega otroka.

Po stopnicah se mi maje. Megla se vleče čeznje. Previdna sem. Ograja. Še dobro, da je tu ograja. Morala bi se zbistriti. Ne, ne morem na delo. Nisem zmožna. Ne bi bila prisotna. Niti polovično. Kje je meja? Kje se meja neha? Kje in kdaj bom tako sesuta, da se več ne bom mogla sestaviti? Kaj bo tedaj z otrokoma? Kako končati agonijo? Kako jo ustaviti? Imeti mirne dni. In večere.

Pokličem policijo. Previdno namečem nekaj dejstev. Rada bi varnost zase in za otroka. In mir. In prostor. Na drugi strani linije zagotove, da bodo posredovali. Ker imam pravico do miru in prostora in nedotakljivosti. In če se to sranje že tako dolgo vleče, mi očitajo, čemu nisem že prej spregovorila. Ker temu človeku nihče ne more do živega, trdim. *Slutijo mojo nemoč. – Pomagali bomo, slišim.*

Nato sem šla k zdravniku. Se slekla. Ženska v belem je bila resna. In beležila v kartoteko spomine na pristanek na tleh, mizi, kavču, radiatorju. – Lahke poškodbe imate, težje so zlomi, vbodnine, presekanine . . . Nočem slišati. To mi še manjka, ja. Polomljene kosti. V tem primeru do ambulante najbrž niti ne bi prilezla.

Moram še osebno na policijo. Še nikoli doslej. V posebni sobi. Polno glasov z aparatov, med zaposlenimi. Polno vrtajočih policijskih oči. Čuden in grozen občutek. Sumljiva. Dvomljiva osebnost. Pošten državljani že ne. Moralno čist tudi ne. Še potem, ko zmečeš vso resnico v zapisnik, ti ne zaupajo. Ne stoprocentno. Ker so policaji moški. Ker si ti ženska.

Znanec s telefona me resno gleda. Tu in tam se mi zazdi, da je vendarle na moji strani. Nato ga zaslišim v sosednji pisarni. Kako rohni, češ kaj me moj bivši jebe, če sva že toliko časa razvezana. Vrne se. Reče, da se bo z njim pogovoril. In srečno. Na meni pa občutek povoženosti. Zavoženosti. Tako daleč sem, da se že vlačim po policiji. Kam bredem? Ali pravilno bredem? Ali ne bom le zabredla? Le še globlje? Zdi se, da sem dobila bitko, a je ne občutim. Ne čutim tako. Tudi Nelson je premagal Napoleona, a ga je prav ta zmaga pokopala. V kateri zmagi bo z mano konec? Ali pa je že? Saj me ne boli le v sklepkih.